

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

20 päivänä joulukuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Ympäristö – Direktiivi 2000/60/EY – Euroopan unionin politiikka vesialalla – 4 artiklan 1 kohta ja 14 artiklan 1 kohta – Velvollisuus ehkäistä vesimuodostumien tilan huononemista ja rohkaista kaikkien osapuolten aktiivista osallistumista direktiivin täytäntöönpanoon – Århusin yleissopimus – Yleisön osallistumisoikeus päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus ympäristöasioissa – 6 artikla ja 9 artiklan 3 ja 4 kappale – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 47 artikla – Oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan – Hanke, jolla voi olla vaikutuksia vesien tilaan – Hallinnollinen lupamenettely – Ympäristönsuojelujärjestö – Pyyntö asianosaisaseman saamisesta hallinnollisessa menettelyssä – Mahdollisuus vedota direktiivistä 2000/60/EY johtuviin oikeuksiin – Asianosaisaseman ja kanneoikeuden menettäminen silloin, kun mainittuihin oikeuksiin ei ole vedottu määräajassa hallinnollisen menettelyn aikana

Asiassa C-664/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 26.11.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 14.12.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation

vastaan

Bezirkshauptmannschaft Gmünd,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Rosas, C. Toader, A. Prechal (esittelevä tuomari) ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.3.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, edustajanaan L. E. Riegler, Rechtsanwalt,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään C. Pesendorfer ja C. Vogl,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja M. de Ree,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään L. Pignataro-Nolin, C. Hermes ja E. Manhaeve,
- kuultuaan julkisasiamiehen 12.10.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisön vesipolitiikan puitteista 23.10.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY (EUVL 2000, L 327, 1) 4 artiklan tai tämän direktiivin sellaisenaan sekä tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan, Århusissa 25.6.1998 tehdyn yleissopimuksen, joka on hyväksytty Euroopan yhteisöjen puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL 2005, L 124, s. 1; jäljempänä Århusin yleissopimus), 9 artiklan 3 kappaleen tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (Protect, luonnon-, lajien- ja maisemiensuojelun ympäristöjärjestö, Itävalta, jäljempänä Protect) ja Bezirkshauptmannschaft Gmünd (Gmündin alueviranomainen, Itävalta) ja joka koskee kyseisen järjestön vaatimusta siitä, että sille tunnustetaan asianosaisasema oikeudenkäynnissä, joka koskee Aichelberglift Karlstein GmbH:n esittämää pidennyspyyntöä luvalla, joka on myönnetty vesilainsäädännön nojalla lumettamislaitokselle.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Århusin yleissopimuksen 18 perustelukappaleessa määrätään seuraavaa:
”pitävät tärkeänä, että yleisöllä, mukaan lukien järjestöt, olisi käytettävissään tehokkaita oikeudellisia menettelyjä oikeutettujen etujensa turvaamiseksi ja lainsäädännön täytäntöön panemiseksi.”
- 4 Århusin yleissopimuksen 2 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, 4 ja 5 kappaleessa määrätään seuraavaa:
”4. ’Yleisöllä’ tarkoitetaan yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä ja, kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti, näiden henkilöiden yhteenliittymiä, järjestöjä tai ryhmiä.
5. ’Yleisöllä, jota asia koskee’ tarkoitetaan yleisöä, johon ympäristöä koskeva päätöksenteko vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa, taikka yleisöä, jonka etua se koskee; ympäristönsuojelua edistäviä ja kansallisen lainsäädännön vaatimukset täyttäviä valtiosta riippumattomia järjestöjä pidetään tätä määritelmää sovellettaessa yleisönä, jonka etua asia koskee.”
- 5 Mainitun yleissopimuksen 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleisön osallistuminen erityisiä toimia koskevaan päätöksentekoon”, määrätään seuraavaa:
”1. Kukin sopimuspuoli:
a) soveltaa tämän artiklan määräyksiä I liitteessä luetelluille ehdotetuille toiminnoille myönnettäviä lupia koskeviin päätöksiin;

b) soveltaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tämän artiklan määräyksiä myös sellaisia toimintoja koskeviin päätöksiin, joita ei ole lueteltu I liitteessä ja joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tätä varten sopimuspuolet päättävät, kuuluuko ehdotettu toimi näiden määräysten soveltamisalaan;

--

2. Yleisölle, jota asia koskee, tiedotetaan ympäristöön liittyvän päätöksentekomenettelyn alkuvaiheessa joko julkisen ilmoituksen välityksellä tai tarvittaessa henkilökohtaisesti sekä riittävästi, hyvissä ajoin ja tehokkaasti --

--

3. Yleisön osallistumismenettelyn eri vaiheissa on oltava kohtuulliset määräajat, jotka antavat riittävästi aikaa 2 kappaleen mukaiseen yleisölle tiedottamiseen ja yleisölle mahdollisuuden valmistautua ja osallistua tehokkaasti ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

4. Kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että yleisö voi osallistua jo alkuvaiheessa, kun kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja kun yleisö voi osallistua menettelyyn tehokkaasti.

5. Kunkin sopimuspuolen olisi tarvittaessa rohkaistava mahdollisia lupahakemuksen tekijöitä ilmoittamaan, mitä yleisöä asia koskee, jotta tämä voi osallistua keskusteluihin, sekä toimittamaan hakemuksensa tavoitteita koskevat tiedot ennen luvan hakemista.

6. Kukin sopimuspuoli edellyttää, että toimivaltaiset viranomaiset antavat pyynnöstä, jos kansallisessa lainsäädännössä niin edellytetään, yleisölle, jota asia koskee, mahdollisuuden tutkia kaikki tässä artiklassa tarkoitettuihin päätöksentekoon liittyvät tiedot, jotka ovat saatavilla yleisön osallistumismenettelyn ajankohtana, maksutta ja heti kun tiedot ovat saatavilla, sanotun kuitenkin rajoittamatta sopimuspuolten oikeutta kieltäytyä ilmaisemasta tiettyjä tietoja 4 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaisesti. --

--

7. Yleisön osallistumista koskevat menettelyt antavat yleisölle mahdollisuuden esittää kirjallisesti tai tarvittaessa julkisessa kuulemistilaisuudessa tai vastauksena hakijalle toimitettuun pyyntöön kaikki huomautukset, tiedot, analyysit tai mielipiteet, joita yleisö pitää ehdotetun toimen kannalta oleellisina.

--”

6 Saman yleissopimuksen 9 artiklan, jonka otsikko on ”Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus”, 2–4 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”2. Kukin sopimuspuoli varmistaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, että niillä, jotka kuuluvat yleisöön, jota asia koskee, ja

a) joiden etua asia riittävästi koskee, tai vaihtoehtoisesti

b) jotka väittävät oikeuksiensa heikentyvän, jos sopimuspuolen hallintolainkäyttöä koskevassa säännöstössä niin edellytetään,

on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa ja/tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä minkä tahansa 6 artiklan määräysten soveltamisalaan kuuluvan päätöksen, toimen tai laiminlyönnin asiasisällön tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus sekä vastaavasti muiden

tämän yleissopimuksen asiaankuuluvien määräysten soveltamisalaan kuuluvan päätöksen, toimen tai laiminlyönnin asiasisällön tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi kansallisen lainsäädännön määräysten mukaisesti ja rajoittamatta tämän artiklan 3 kappaleen soveltamista.

Riittävä etu ja oikeuksien heikentyminen määritellään kansallisen lainsäädännön vaatimusten sekä sen tavoitteen mukaisesti, että yleisölle, jota asia koskee, annetaan laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus tämän yleissopimuksen soveltamisalalla. Tätä varten jokaisen 2 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettujen vaatimukset täyttävän valtiosta riippumattoman järjestön etua pidetään tämän kappaleen a kohdassa tarkoitettulla tavalla riittävänä. Näillä järjestöillä katsotaan myös olevan oikeuksia, joita on mahdollista loukata tämän kappaleen b kohdassa tarkoitettulla tavalla.

--

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että yleisöön kuuluvilla, jotka täyttävät mahdolliset kansallisessa lainsäädännössä asetetut vaatimukset, on tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettujen uudelleentarkastelumenettelyjen lisäksi ja niiden soveltamista rajoittamatta mahdollisuus turvautua hallinnollisiin tai tuomioistuimenmenettelyihin yksityishenkilöiden ja viranomaisten sellaisten toimien tai laiminlyöntien tutkimiseksi uudelleen, jotka ovat sopimuspuolen kansallisen ympäristölainsäädännön säännösten kanssa ristiriidassa.

4. Tämän artiklan 1 kappaleen lisäksi ja sen soveltamista rajoittamatta tämän artiklan 1, 2 ja 3 kappaleessa tarkoitettujen menettelyiden tulee olla riittäviä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja, joihin sisältyy tarvittaessa väliaikaiset turvaamistoimenpiteet, ja niiden tulee olla oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja nopeita eivätkä ne saa olla niin kalliita, että se olisi este menettelyyn osallistumiselle. Tämän artiklan nojalla tehdyt päätökset annetaan kirjallisesti tai kirjalliseen muotoon tallennettuina. Tuomioistuinten ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden elinten päätökset asetetaan julkisesti saataville.”

Unionin oikeus

Direktiivi 92/43

- 7 Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen elämistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (EYVL 1992, L 206, s. 7), sellaisena kuin se on muutettuna 20.11.2006 annetulla neuvoston direktiivillä 2006/105/EY (EUVL 2006, L 363, s. 368; jäljempänä luontodirektiivi), 6 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, mutta ovat omiaan vaikuttamaan tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnista tehtyjen johtopäätösten perusteella ja jollei 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat hyväksyntänsä tälle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen, ja kuultuaan tarvittaessa kansalaisia.”

Direktiivi 2000/60

8 Direktiivin 2000/60 johdanto-osan 11, 19, 27 ja 46 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Perustamissopimuksen 174 artiklan mukaisesti yhteisön ympäristöpolitiikan on määrä edistää ympäristön laadun säilyttämistä, suojelua ja parantamista sekä luonnonvarojen harkittua ja järkevää käyttöä, ja sen on määrä perustua ennalta varautumisen periaatteeseen sekä periaatteisiin, joiden mukaan olisi ryhdyttävä ennaltaehkäiseviin toimiin, ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä ja pilaajan olisi maksettava.

--

(19) Tällä direktiivillä pyritään yhteisön vesiympäristön säilyttämiseen ja parantamiseen; tämä tavoite kohdistuu lähinnä veden laatuun. --

--

(27) Tämän direktiivin perimmäisenä tavoitteena on poistaa vaaralliset prioriteettiaineet ja osaltaan vaikuttaa siihen, että luonnonaineiden pitoisuudet meriympäristössä saavuttavat miltei taustapitoisuudet.

--

(46) Sen varmistamiseksi, että kansalaiset ja vedenkäyttäjät voivat osallistua vesipiirin hoitosuunnitelman laatimiseen ja saattamiseen ajan tasalle, on tarpeen antaa asianmukaisia tietoja suunnitelluista toimenpiteistä ja tiedottaa niiden toteuttamisen edistymisestä, jotta kansalaiset voivat osallistua valmisteluun ennen kuin lopulliset päätökset toimenpiteistä tehdään.”

9 Direktiivin 2000/60 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Tarkoitus”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on luoda sisämaan pintavesien, jokisuiden vaihettumisalueiden sekä rannikko- ja pohjavesien suojelua varten puitteet, jotka

a) estävät vesiekosysteemien sekä vedentarpeen kannalta vesiekosysteemeistä suoraan riippuvaisten maaekosysteemien ja kosteikkojen edelleen huononemisen sekä suojelevat ja parantavat niiden tilaa;

b) edistävät kestävää, käytettävissä olevien vesivarojen pitkän ajan suojeluun perustuvaa vedenkäyttöä;

c) pyrkivät tehostamaan vesiympäristön suojelua ja parantamista muun muassa prioriteettiaineiden päästöjen ja häviöiden asteittaiseen vähentämiseen tähtäävillä erityistoimenpiteillä sekä vaarallisten prioriteettiaineiden päästöjen ja häviöiden lopettamiseen kerralla tai vaiheittain;

--”

10 Kyseisen direktiivin 4 artiklan, jonka otsikkona on ”Ympäristötavoitteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Vesipiirien hoitosuunnitelmissa esitettyjä toimenpideohjelmia käytäntöön saatettaessa:

a) pintavesien osalta

- i) jäsenvaltioiden on pantava täytäntöön tarvittavat toimenpiteet, jotta ehkäistään kaikkien pintavesimuodostumien tilan huononeminen, ottaen huomioon mahdollisuus soveltaa 6 ja 7 kohtaa ja rajoittamatta kuitenkaan 8 kohdan soveltamista;
- ii) jäsenvaltioiden on suojeltava, parannettava ja ennallistettava kaikkia pintavesimuodostumia ottaen huomioon mahdollisuus soveltaa keinotekoisia tai voimakkaasti muutettuja vesimuodostumia koskevaa iii alakohtaa, tavoitteena saavuttaa viimeistään 15 vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta pintaveden hyvä tila liitteessä V vahvistettujen vaatimusten mukaisesti, ottaen huomioon mahdollisuus soveltaa 4 kohdan mukaista määräaikojen pidentämistä sekä 5, 6 ja 7 kohtaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 8 kohdan soveltamista;
- iii) jäsenvaltioiden on suojeltava ja parannettava kaikkia keinotekoisia ja voimakkaasti muutettuja vesimuodostumia, tavoitteena saavuttaa hyvä ekologinen potentiaali ja pintaveden hyvä kemiallinen tila viimeistään 15 vuoden kuluessa tämän direktiivin voimaantulosta liitteessä V vahvistettujen vaatimusten mukaisesti, ottaen huomioon mahdollisuus soveltaa 4 kohdan mukaista määräaikojen pidentämistä sekä 5, 6 ja 7 kohtaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 8 kohdan soveltamista;

--”

- 11 Direktiivin 2000/60 14 artiklassa, jonka otsikko on ”Kansalaisille tiedottaminen ja kansalaisten kuuleminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on kannustettava kaikkia asianomaisia osapuolia osallistumaan tämän direktiivin täytäntöönpanoon, erityisesti vesipiirin hoitosuunnitelmien laatimisen, tarkistamisen ja ajantasaistamisen osalta. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että ne jokaisen vesipiirin osalta julkaisevat

--

ja että kansalaisilla, mukaan lukien veden käyttäjät, on oltava mahdollisuus esittää niistä huomautuksia.

2. Jäsenvaltioiden on annettava vähintään kuusi kuukautta aikaa toimittaa kirjallisia huomautuksia kyseisistä asiakirjoista, jotta eri tahot saataisiin aktiivisesti mukaan ja niitä voitaisiin kuulla.

--”

Itävallan oikeus

- 12 Yleisen hallintomenettelylain (Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz, jäljempänä AVG), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Henkilöt, jotka vaativat viranomaisen toimintaa tai joihin viranomaisen toiminta kohdistuu, ovat asiassa osallisia, ja siltä osin kuin heillä on oikeudellinen vaatimus tai oikeudellinen intressi, he ovat asianosaisia.”

- 13 AVG:n 41 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Suullisen käsittelyn järjestämisestä on ilmoitettava tiedossa oleville asiassa osallisille henkilökohtaisesti. Jos myös muita henkilöitä tulee kyseeseen asiassa osallisina, käsittely on lisäksi annettava tiedoksi kunnan virallisella ilmoitustaululla, viranomaisen virallisille ilmoituksille varatussa sanomalehdessä julkaistavalla ilmoituksella tai ilmoituksella viranomaisen virallisen lehden sähköisessä versiossa.

(2) -- Ilmoituksen (tiedonannon) suullisen käsittelyn järjestämisestä on sisällettävä haasteiden osalta säädetyt tiedot, mukaan lukien viittaus 42 §:n mukaisiin seurauksiin. --”

14 AVG:n 42 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos suullinen käsittely annettiin tiedoksi 41 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaisesti ja hallinnollisissa säännöksissä säädetystä erityisessä muodossa, tästä seuraa, että henkilö menettää asianosaisasemansa, mikäli hän ei esitä väitteitä viimeistään käsittelyn alkamista edeltävänä päivänä virka-aikana viranomaisessa tai käsittelyn aikana. Jos hallinnollisissa säännöksissä ei säädetä tiedoksiannon muodosta, ensimmäisessä virkkeessä kuvattu oikeudellinen seuraamus syntyy, jos suullinen käsittely annettiin tiedoksi 41 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaisesti ja asianmukaisessa muodossa.”

15 Vesilain (Wasserrechtsgesetz), sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävässä asiassa (jäljempänä WRG), 102 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Asianosaisia ovat

a) hakija;

b) suorite-, sietämis- ja pidättäytymisvelvolliset tai ne, joiden oikeuksiin – – muutoin puututaan, kalastus- tai käyttöoikeuden haltijat – – sekä henkilöt, jotka esittävät väitteen

– –

(2) [AVG:] 8 §:ssä tarkoitettu asiassa osallisen asema on erityisesti – kyseessä olevan suullisen käsittelyn kohteen mukaan ja siinä määrin kuin heille ei vielä ole 1 momentin nojalla tunnustettu asianosaisasemaa – henkilöillä, joilla on intressi alueen yhteiskäyttöön, kaikilla niillä, joilla on esineoikeus asian kohteena olevaan kiinteään omaisuuteen, kaikilla niillä, jotka mahdollisesti hyötyvät laitoksen säilyttämisestä tai siitä luopumisesta taikka vesioikeuden sammumisesta, sekä hankkeita koskevissa väitemenettelyissä – – niillä, joita on pidettävä asianosaisina (1 momentti) hankkeen toteuttamisessa.

(3) Asiassa osallisilla on oikeus vedota intresseihinsä menettelyn aikana, mutta heillä ei ole oikeutta esittää väitteitä.

– –”

16 WRG:n 145 (b) §:n 6 momentista ilmenee, että tällä liittovaltion lailla on erityisesti tarkoitus panna direktiivi 2000/60 täytäntöön.

17 Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun vuoden 2000 lain (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000; BGBl. 697/1993), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä UVP-G 2000), tarkoituksena on saattaa tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 13.12.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU (EUVL 2012, L 26, s. 1) osaksi Itävallan oikeutta.

18 UVP-G 2000:n 19 §:n 7 momentin perusteella ympäristönsuojelujärjestö, joka täyttää kyseisen 19 §:n 6 momentissa asetetut vaatimukset, voi vaatia, että sille tunnustetaan oikeus käyttää asianosaisasemaan liittyviä oikeuksia menettelyissä, jotka liittyvät hankkeisiin, jotka voidaan toteuttaa tietyissä osavaltioissa.

19 UVP-G 2000:n 19 §:n 10 momentin mukaan näin tunnustetut ympäristönsuojelujärjestöt voivat vaatia ympäristönsuojelusäännösten noudattamista näissä menettelyissä, mukaan lukien asian käsittely tuomioistuimissa, kunhan ne toimittavat väitteensä hallinnollisen menettelyn aikana, erityisesti UVP-G 2000:n 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuna asiakirja-aineiston julkisen tutkinta-ajan aikana, jonka on kestävä vähintään kuusi viikkoa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 20 Aichelberglift Karlstein on tehnyt WRG:n nojalla pidennyshakemuksen hiihtokeskukselle kuuluvan lumetuslaitoksen hyväksymiselle; tämä laitos sisältää varastoaltaan, johon syötetään Itävallassa virtaavasta Einsiedlbach-joesta otettua vettä.
- 21 Tässä hallinnollisessa menettelyssä Protect, joka on UVP-G 2000:n 19 §:n 7 momentin mukaisesti tunnustettu ympäristönsuojelujärjestö, haki asianosaisaseman tunnustamista ja esitti vastaväitteet mainitun luvan myöntämiselle Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen ja direktiivin 92/43 6 artiklan 3 kohdan perusteella.
- 22 Se väitti tutkimuksiin perustuen, että kyseessä olevalla hankkeella olisi huomattavia vaikutuksia direktiivin 92/43 perusteella suojelluille alueille erityisesti lumetuslaitosten aiheuttaman melun vuoksi ja että se häiritsisi merkittäväällä tavalla näillä alueilla esiintyviä tiettyjä lajeja, joihin kuuluu useita suojeltuja lintulajeja, joiden elinympäristöä olemassa olevat laitokset jo uhkaavat, mikä on johtanut useiden näiden lajien häviämiseen mainituilla alueilla.
- 23 Gmündin alueviranomaisen myönsi lupahakemusta koskevien, AVG:n 41 ja 42 §:ssä säädettyjen edellytysten mukaisesti pidettyjen suullisten käsittelyjen johdosta 4.11.2013 tekemällään päätöksellä Aichelberglift Karlsteinin hakeman luvan.
- 24 Kyseinen viranomaisen hylkäsi Protectin hakemuksen ja vastaväitteet siitä syystä, ettei se väittänyt hankkeen vaikuttavan vesilainsäädännössä suojattuihin oikeuksiin, minkä vuoksi sillä ei ole asianosaisasemaa menettelyssä.
- 25 Edellä mainitussa 4.11.2013 tehdyssä päätöksessä viitataan aikaisempaan päätökseen, jolla luonnonsuojelualalla toimivaltainen viranomaisen on kyseessä olevan hankkeen mahdollisia vaikutuksia direktiivin 92/43 perusteella suojelluilla alueilla koskevan arvioinnin sisältävän kertomuksen perusteella katsonut, että hanke voidaan ympäristönsuojelulainsäädännön sitä estämättä hyväksyä.
- 26 Protect nosti sitten 4.11.2013 tehdystä päätöksestä kanteen vedoten Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen ja direktiivin 2000/60 säännösten rikkomiseen väittämällä erityisesti, että vaikka tässä direktiivissä veloitetaan vesien hyvän ekologisen tilan säilyttämiseen, olemassa olevien lumetuslaitosten aiheuttama kyseessä olevien vesien ekologisen tilan huonontuminen oli jo ilmeistä.
- 27 Landesverwaltungsgericht Niederösterreich (Ala-Itävallan osavaltion hallintotuomioistuin, Itävalta) hylkäsi Protectin kanteen 30.1.2015 antamallaan ratkaisulla sillä perusteella, että se oli menettänyt asianosaisasemansa AVG:n 42 §:n mukaisesti, koska se ei ollut hallinnollisen menettelyn aikana eikä viimeistään suullisten käsittelyjen aikana vedonnut vesilainsäädännössä suojeltuihin oikeuksiin, eikä Århusin yleissopimusta sovelleta suoraan kansallisessa oikeusjärjestyksessä.
- 28 Protect saattoi sitten asian ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi Revision-menettelyssä väittäen, että Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 4 ja 5 kappaleessa ja 9 artiklan 3 kappaleessa annetaan sille asianosaisasema vesilainsäädäntöön perustuvissa menettelyissä ja että sillä on oikeudellinen intressi unionin oikeuden ympäristönsuojelua koskevien säännösten ja erityisesti direktiivin 2000/60 säännösten noudattamiseen, joita pääasiassa kyseessä olevalla hankkeella rikotaan huomattavassa määrin.

29 Näin ollen Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Annetaanko – – direktiivin 2000/60 4 artiklassa tai tässä direktiivissä itsessään menettelyssä, joka ei kuulu – – direktiivin 2011/92 mukaisen ympäristövaikutusten arvioinnin piiriin, ympäristöjärjestölle oikeuksia, joiden suojaamiseksi sillä on [Århusin yleissopimuksen] 9 artiklan 3 kappaleen nojalla mahdollisuus turvautua hallinnollisiin menettelyihin tai tuomioistuinmenettelyihin?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

2) Edellytetäänkö Århusin yleissopimuksen määräyksissä, että näitä oikeuksia voidaan käyttää jo menettelyssä hallintoviranomaisessa, vai riittääkö mahdollisuus myöntää oikeussuojaa tuomioistuimessa hallintoviranomaisen päätöstä vastaan?

3) Onko sallittua, että [AVG:n 42 §:n kaltaisissa] kansallisissa menettelysäännöksissä ympäristöjärjestö – kuten myös muut menettelyn osapuolet – veloitetaan esittämään väitteensä määräajassa jo menettelyssä hallintoviranomaisissa eikä vasta hallintotuomioistuimelle tehtävässä muutoksenhaussa, ja mikäli se ei tee näin, se menettää asianosaisasemansa eikä myöskään voi enää hakea päätökseen muutosta hallintotuomioistuimessa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

30 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2000/60 4 artiklaa tai tätä direktiiviä itsessään tulkittava siten, että ympäristönsuojelujärjestön on voitava Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen nojalla riitauttaa tuomioistuimessa yksinomaan vesilainsäädännössä säännelty lupapäätös hankkeelle, jonka osalta ei ole tehtävä direktiivin 2011/92 mukaista ympäristövaikutusten arviointia.

31 Unionin tuomioistuin on jo lausunut, että direktiivin 2000/60 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan i–iii alakohdalla on tulkittava siten, että jäsenvaltioilla on, jollei poikkeusta sovelleta, velvollisuus evätä lupa tietyiltä hankkeelta, jos se voi aiheuttaa pintavesimuodostuman tilan huononemisen tai jos se vaarantaa pintavesien hyvän tilan taikka pintavesien hyvän ekologisen potentiaalin ja hyvän kemiallisen tilan saavuttamisen kyseisessä direktiivissä säädettyä ajankohtana (tuomio 1.7.2015, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, C-461/13, EU:C:2015:433, 51 kohta).

32 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 2000/60 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei aseteta ohjelmallisilla ilmaisuilla pelkkiä hoidon suunnitteluun liittyviä tavoitteita, vaan siinä asetetaan vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemisen velvollisuus, jolla on jäsenvaltioita sitovia vaikutuksia, kun kyseisen vesimuodostuman ekologinen tila on määritetty, jokaisessa kyseisessä direktiivissä säädetyn menettelyn vaiheessa, ja erityisesti hyväksyttäessä erityiset hankkeet kyseisessä 4 artiklassa säädetyn poikkeusjärjestelmän nojalla (ks. vastaavasti tuomio 1.7.2015, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, C-461/13, EU:C:2015:433, 43 ja 48 kohta).

33 Direktiivin 2000/60 4 artikla edistää siten tämän direktiivin nojalla toteutettujen toimenpiteiden pääasiallisen tavoitteen toteutumista, joka – kuten ilmenee sen 1 artiklasta, luettuna yhdessä mainitun direktiivin 11, 19 ja 27 perustelukappaleen kanssa – muodostuu ympäristönsuojelun varmistamisesta ja erityisesti unionin vesiympäristön säilyttämisestä ja parantamisesta.

- 34 Olisi SEUT 288 artiklassa direktiiveille tunnustetun sitovan vaikutuksen vastaista, että henkilöillä, joita asia koskee, ei lähtökohtaisesti olisi mahdollisuutta vedota direktiivissä säädettyihin velvoitteisiin. Direktiivin 2000/60 tehokas vaikutus ja sen edellisessä kohdassa mainittu ympäristönsuojelua koskeva tavoite edellyttävät, että yksityiset – taikka tarpeen vaatiessa asianmukaisesti perustettu ympäristönsuojelujärjestö – voivat vedota siihen tuomioistuimessa ja että kansalliset tuomioistuimet voivat ottaa kyseisen direktiivin huomioon unionin oikeuden osana voidakseen muun muassa valvoa, onko hankkeelle, jolla voi olla vaikutuksia vesien tilaan, luvan myöntänyt kansallinen viranomainen noudattanut mainitun direktiivin 4 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan, erityisesti vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevaa velvollisuuttaan, ja pysynyt toimivaltaisille kansallisille viranomaisille kyseisessä säännöksessä jätetyn harkintavallan rajoissa (ks. analogisesti tuomio 25.7.2008, Janecek, C-237/07, EU:C:2008:447, 37 kohta ja tuomio 8.11.2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, 44 kohta).
- 35 Lisäksi unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioiden tuomioistuinten on SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti varmistettava yksityisillä unionin oikeuden perusteella olevien oikeuksien oikeussuoja, ja SEU 19 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on sitä paitsi säädettävä tarvittavista oikeussuojakeinoista tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla (ks. mm. tuomio 27.9.2017, Puškár, C-73/16, EU:C:2017:725, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 36 Erityisesti Protectin kaltaisen ympäristönsuojelujärjestön oikeudesta nostaa kanne sellaisista hankkeista tehdyistä lupapäätöksistä, jotka voivat olla direktiivin 2000/60 4 artiklassa säädetyn vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden vastaisia, on selvää, että pääasiassa kyseessä oleva lupapäätös ei koske mitään Århusin yleissopimuksen liitteessä I luetelluista toiminnoista, joten tämä päätös ei kuulu kyseisen yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen a alakohdan soveltamisalaan eikä siten myöskään tältä osin kyseisen yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen soveltamisalaan.
- 37 Siten tulee esiin kysymys siitä, voiko Protect saada Århusin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen b alakohdan perusteella pääasiassa tämän yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti oikeuden muutoksenhakuun siitä syystä, että nyt käsiteltävässä asiassa kansallinen viranomainen oli aikaisemmassa menettelyssä tutkinut direktiivin 92/43 nojalla suojeltuun alueeseen kohdistuvien hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella, voiko kyseinen hanke vaikuttaa kyseisen alueen koskemattomuuteen mainitun direktiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 38 Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten direktiivin 92/43 6 artiklan 3 kohdan yhteydessä tekemiin päätöksiin, jotka koskevat erityisesti suojellulla alueella toteutettavan suunnitelman tai hankkeen ympäristövaikutusten arviointia koskevien johtopäätösten asianmukaisuutta siltä osin kuin on kyse suunnitelman tai hankkeen tällaisen alueen koskemattomuudelle aiheuttamia vaaroja, sovelletaan – riippumatta siitä, ovatko ne itsenäisiä vai sisältyvätkö ne lupapäätöksiin – Århusin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen b alakohtaa, ja ne kuuluvat siten tämän yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen soveltamisalaan siltä osin kuin näihin päätöksiin sisältyy toimivaltaisten viranomaisten arviointi ennen luvan myöntämistä siitä, voiko toiminnalla kyseessä olevassa tilanteessa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia (ks. vastaavasti tuomio 8.11.2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, 56 ja 57 kohta).
- 39 Protectin kaltaisen ympäristönsuojelujärjestön, joka täyttää Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 5 kappaleen mukaiset vaatimukset tässä määräyksessä tarkoitetun käsitteen ”yleisö, jota asia koskee” soveltamisalaan kuulumiseksi, täytyy voida vedota kyseisen yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun oikeussuojakeinon yhteydessä sellaisiin kansallisen oikeuden sääntöihin, joilla pannaan täytäntöön unionin ympäristölainsäädäntöä ja joihin kuuluvat direktiivin 92/43 6 artiklaan perustuvat kansallisen oikeuden säännöt, ja unionin ympäristöoikeuden sääntöihin, joilla on välitön oikeusvaikutus (ks. vastaavasti tuomio 8.11.2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, 59 ja 60 kohta).

- 40 Nyt käsiteltävässä asiassa on kuitenkin niin, että – ellei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkastuksista muuta ilmene – vaikka Protect on lupamenettelyn kuluessa esittänyt direktiivin 92/43 6 artiklan 3 kohdan rikkomista koskevia väitteitä, sen tarkoituksena on riitauttaa tämän menettelyn päätteeksi tehty lupapäätös ainoastaan siitä syystä, että se on ristiriidassa kansallisen vesilainsäädännön kanssa, jolla pannaan täytäntöön direktiivi 2000/60, eikä se ole kyseenalaistanut aikaisempaa päätöstä, joka on tehty kyseisen 6 artiklan 3 kohdan perusteella.
- 41 Kansallinen toimivaltainen viranomainen on tällä aikaisemmalla päätöksellä päättänyt direktiivin 92/43 perusteella suojeltua aluetta koskevan hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella, että kyseinen hanke ei vaikuta tämän alueen koskemattomuuteen kyseisen direktiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla; tästä voisi päätellä myös, että mainitulla hankkeella ei ole Århusin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen b alakohdassa tarkoitettuja merkittäviä ympäristövaikutuksia, joten vesilainsäädännön nojalla tehty myöhempi päätös ei kuulu kyseisen yleissopimuksen 6 artiklan soveltamisalaan eikä siten tältä osin mainitun yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen soveltamisalaan.
- 42 Näin on kuitenkin ainoastaan silloin, jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi varmistua siitä, että on todella pois suljettua, että kyseessä olevalla hankkeella voisi olla merkittävä kielteinen vaikutus niiden vesien tilaan, jotka ovat pääasiassa kyseessä olevan lupamenettelyn kohteena.
- 43 Vain, jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi tämän tarkistuksen päätteeksi päätellä, että tällainen merkittävä negatiivinen vaikutus on pois suljettu, kysymystä siitä, onko nyt käsiteltävässä asiassa Protectin kaltaisella ympäristönsuojelujärjestöllä oikeus nostaa kanne sellaista hanketta koskevasta lupapäätöksestä, joka voi olla ristiriidassa direktiivin 2000/60 4 artiklassa säädetyn vesien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden kanssa, on tutkittava Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen valossa.
- 44 Tästä on muistutettava, että kun jäsenvaltio antaa prosessioikeudellisia säännöksiä, joita sovelletaan Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettuihin oikeussuojakeinoihin ja jotka koskevat ympäristönsuojelujärjestölle direktiivin 2000/60 4 artiklan perusteella kuuluvien oikeuksien käyttämistä, toimivaltaisten kansallisten viranomaisten päätösten valvomiseksi näille kyseisen artiklan perusteella kuuluvien velvollisuuksien noudattamisen osalta, se panee täytäntöön kyseisestä artiklasta johtuvan velvoitteen, joten se soveltaa unionin oikeutta Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ja perusoikeuskirjaa on siis sovellettava (ks. vastaavasti tuomio 8.11.2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, 52 kohta).
- 45 Pitää paikkansa, että vain ”yleisöön kuuluvilla, jotka täyttävät mahdolliset kansallisessa lainsäädännössä asetetut vaatimukset”, on Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa määrätyt oikeudet, joten tällä määräyksellä ei sellaisenaan ole välitöntä oikeusvaikutusta unionin oikeudessa. Kuitenkin mainitulla määräyksellä, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus varmistaa unionin oikeudessa annettujen oikeuksien tehokas oikeussuoja, muun muassa ympäristöoikeuden säännösten osalta (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2011, Lesoochranárske zoskupanie, C-240/09, EU:C:2011:125, 45 ja 51 kohta).
- 46 Kuten myös julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 89 ja 90 kohdassa, Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa määrätty oikeus oikeussuojakeinoihin menettäisi kaiken tehokkaan vaikutuksensa ja jopa sisältönsä, jos olisi hyväksyttävä, että tällaisten kriteerien asettamisella tietyiltä ”yleisöön kuuluvien” ryhmiltä ja sitä suuremmalla syyllä ympäristönsuojelujärjestöjen kaltaisilta tahoilta niiltä, jotka kuuluvat ”yleisöön, jota asia koskee” ja jotka täyttävät Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 5 kappaleessa asetetut vaatimukset, evättäisiin oikeussuojakeinot.
- 47 Mainittujen kriteerien asettamisella ei erityisesti saada viedä ympäristönsuojelujärjestöiltä mahdollisuutta saattaa unionin ympäristöoikeuteen sisältyvien oikeussääntöjen noudattamista valvonnan alaisuuteen, varsinkin kun tällaiset oikeussäännöt on useimmiten tarkoitettu yleisen edun

ajamiseksi eikä pelkästään yksityisten henkilökohtaisten intressien suojelemiseksi ja mainittujen järjestöjen tehtävänä on yleisen edun puolustaminen (ks. vastaavasti tuomio 12.5.2011, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen, C-115/09, EU:C:2011:289, 46 kohta).

- 48 Vaikka Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa oleva ilmaisu ”mahdolliset kansallisessa lainsäädännössä asetetut vaatimukset” merkitseekin, että sopimusvaltioilla on harkintavaltaa tämän määräyksen täytäntöönpanossa, sen perusteella ei voida sallia sitä, että sopimusvaltiot asettavat kriteerejä, jotka ovat niin tiukkoja, että ympäristönsuojelujärjestöjen on tosiasiallisesti mahdotonta riittää tässä määräyksessä tarkoitettuja toimet tai laiminlyönnit.
- 49 Nyt käsiteltävässä asiassa Itävallan oikeudessa asetetuista ”mahdollisista vaatimuksista” ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että asianosaisaseman tunnustaminen pääasiassa kyseessä olevassa menettelyssä eli vesilainsäädäntöön perustuvassa menettelyssä ympäristönsuojelujärjestöille, joille ei ole annettu julkisia subjektiivisia oikeuksia, ei voi perustua WRG:n säännöksiin eikä erityisesti tämän lain 102 §:n 1 momentin a ja b kohtaan.
- 50 Tämä tuomioistuin selittää lisäksi, että Itävallan oikeuden mukaan vain luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, joilla on asianosaisasema hallinnollisessa menettelyssä, voivat nostaa kanteen tuomioistuimessa vedotakseen oikeuksiensa loukkaamiseen.
- 51 Näistä kansallisen oikeuden seikoista ilmenee, että ellei ympäristönsuojelujärjestölle tunnusteta asianosaisasemaa vesilainsäädäntöön perustuvassa menettelyssä, se ei voi, vaikka se täyttäisikin Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 5 kappaleessa asetetut vaatimukset, jotta sen voisi katsoa kuuluvan ”yleisöön, jota asia koskee”, Itävallan oikeuden mukaan nostaa kannetta kansallisessa tuomioistuimessa riitauttaakseen sellaista hanketta koskevan lupapäätöksen, joka voi olla ristiriidassa vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden kanssa, sellaisena kuin se on asetettu direktiivin 2000/60 4 artiklassa.
- 52 Kun kyseessä olevassa kansallisessa menettelysäännöstössä suljetaan näin ympäristönsuojelujärjestöiltä pois oikeussuojakeinot tällaista lupapäätöstä vastaan, se on ristiriidassa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleesta ja perusoikeuskirjan 47 artiklasta, kun niitä luetaan yhdessä, johtuvien vaatimusten kanssa.
- 53 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, ettei ensi näkemältä ole pois suljettua, että tämä asianosaisasema voitaisiin kuitenkin tunnustaa Protectin kaltaiselle ympäristönsuojelujärjestölle AVG:n 8 §:ssä olevan yleisesti sovellettavan säännöksen tulkinnan perusteella.
- 54 Viimeksi todetusta on muistutettava, että kansallisen tuomioistuimen on tulkittava muutoksenhauille asetettuja edellytyksiä koskevia menettelysääntöjä niin pitkälti kuin mahdollista sekä Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen tavoitteiden että unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevan tavoitteen mukaisesti mahdollistaakseen sen, että Protectin kaltainen ympäristönsuojelujärjestö voi riitauttaa tuomioistuimessa hallinnollisen menettelyn päätteeksi tehdyn päätöksen, joka voi olla unionin ympäristöoikeuden säännösten vastainen (ks. analogisesti tuomio 8.3.2011, Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, 52 kohta).
- 55 Jos tällainen yhdenmukainen tulkinta kuitenkin osoittautuu mahdottomaksi, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on sen käsiteltävänä olevassa riidassa jätettävä soveltamatta kansallista menettelysääntöä, jossa vaaditaan, että kyseessä olevalla ympäristönsuojelujärjestöllä on oltava asianosaisasema, jotta se voi nostaa kanteen sellaista hanketta koskevasta lupapäätöksestä, joka voi olla ristiriidassa direktiivin 2000/60 artiklassa asetetun vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden kanssa.

- 56 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeuden säännöksiä, on velvollinen varmistamaan näiden oikeussäntöjen täyden vaikutuksen niin, että se tarvittaessa jättää omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia unionin oikeuden kanssa ristiriidassa olevia kansallisen lainsäädännön säännöksiä – myös myöhemmin annettuja – ilman, että sen on pyydettävä tai odotettava, että nämä säännökset ensin poistetaan lainsäädäntöteitse tai jossain muussa perustuslaillisessa menettelyssä (ks. mm. tuomio 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, 21 ja 24 kohta ja tuomio 5.4.2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 57 Unionin oikeuden luonteeseen perustuvien vaatimusten kanssa olisivat yhteensopimattomia kaikki sellaiset kansallisen oikeusjärjestyksen säännökset tai lainsäädännölliset, hallinnolliset taikka tuomioistuinten käytännöt, jotka heikentäisivät unionin oikeuden tehokkuutta estämällä sen, että unionin oikeuden soveltamiseen toimivaltainen tuomioistuin voi jo unionin oikeuden soveltamisajankohtana tehdä kaiken tarpeellisen sellaisten kansallisten säännösten sivuuttamiseksi, jotka mahdollisesti estävät unionin normien täyden tehokkuuden (ks. mm. tuomio 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, 22 kohta ja tuomio 5.4.2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 58 Kaiken edellä todetun perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaletta, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että kansallisessa oikeudessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti perustetun ja toimivan ympäristönsuojelujärjestön on voitava riitauttaa tuomioistuimessa sellaista hanketta koskeva lupapäätös, joka voi olla ristiriidassa vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden kanssa, sellaisena kuin siitä säädetään direktiivin 2000/60 4 artiklassa.

Toinen kysymys

- 59 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, varmistetaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa Århusin yleissopimuksen noudattaminen, kun jäsenvaltio säättää kyseessä olevaan hallinnolliseen päätökseen kohdistuvista oikeussuojakeinoista, vai edellyttääkö tämä noudattaminen lisäksi, että direktiiviin 2000/60 perustuviin oikeuksiin voidaan vedota jo hallinnollisessa menettelyssä.
- 60 Ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta johtuu, että Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaletta, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että Protectin kaltaisen ympäristönsuojelujärjestön on voitava riitauttaa tuomioistuimessa sellaista hanketta koskeva lupapäätös, joka voi olla ristiriidassa vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden kanssa, sellaisena kuin siitä säädetään direktiivin 2000/60 4 artiklassa.
- 61 Kuitenkin kysymys siitä, onko Protectilla Århusin yleissopimuksen perusteella lisäksi oikeus osallistua hallinnolliseen lupamenettelyyn voidakseen vedota tässä menettelyssä mahdolliseen direktiivin 2000/60 4 artiklan rikkomiseen, on erillinen kysymys, jota on tutkittava ainoastaan tämän yleissopimuksen 6 artiklaan nähden; tämä määräys on – kuten unionin tuomioistuin on muistuttanut – kiinteä osa unionin oikeutta (tuomio 8.11.2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, 45 kohta).
- 62 Osallistuminen ympäristöä koskeviin päätöksentekomenettelyihin on erillinen oikeus, jonka päämäärät eroavat asian tuomioistuimen käsiteltäväksi saattamisen päämääristä, sillä viimeksi mainittua keinoa voidaan tarvittaessa käyttää tässä menettelyssä tehdyn päätöksen riitauttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 15.10.2009, Djurgården-Lilla Värtans Miljoskyddsforening, C-263/08, EU:C:2009:631, 38 kohta).

- 63 Kuten Århusin yleissopimuksen 6 artiklan 3, 4 ja 7 kappaleesta ilmenee, siinä annetaan yleisölle muun muassa oikeus osallistua ”tehokkaasti ympäristöä koskevaan päätöksentekoon” esittämällä ”kirjallisesti tai tarvittaessa julkisessa kuulemistilaisuudessa tai vastauksena hakijalle toimitettuun pyyntöön kaikki huomautukset, tiedot, analyysit tai mielipiteet, joita yleisö pitää ehdotetun toimen kannalta oleellisina”. Tämän osallistumisen on alettava ”jo alkuvaiheessa, kun kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja kun yleisö voi osallistua menettelyyn tehokkaasti”.
- 64 Århusin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen a ja b alakohdan mukaan tässä artiklassa annettuja osallistumisoikeuksia sovelletaan kuitenkin vain kyseisen yleissopimuksen liitteessä I luetelluille ehdotetuille toiminnoille myönnettäviä lupia koskeviin päätöksiin taikka sellaisia toimintoja koskeviin päätöksiin, joita ei ole lueteltu I liitteessä ja joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.
- 65 Kuten tämän tuomion 36 kohdasta ilmenee, on selvää, että toimintoa, jota pääasiassa kyseessä oleva lupapäätös koskee, ei ole lueteltu Århusin yleissopimuksen liitteessä I.
- 66 Näin ollen vain, jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa sen tarkastelun yhteydessä, joka sen on suoritettava tämän tuomion 41–43 kohdassa jo todetun mukaisesti, että pääasiassa kyseessä olevalla hankkeella voi olla Århusin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen b alakohdassa tarkoitettuja merkittäviä ympäristövaikutuksia erityisesti niiden vesien tilalle, jotka ovat pääasiassa kyseessä olevan lupamenettelyn kohteena, Protectilla on Århusin yleissopimuksen 6 artiklaan perustuva oikeus osallistua hallinnolliseen lupamenettelyyn voidakseen vedota tässä menettelyssä mahdolliseen direktiivin 2000/60 4 artiklan rikkomiseen.
- 67 Jos kansallinen tuomioistuin sitä vastoin toteaa, että on pois suljettua, että pääasiassa kyseessä olevalla hankkeella voisi olla merkittävää vaikutusta kyseessä olevien vesien tilaan, siitä seuraisi, että Protectilla on käytettävissään vain Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen mukainen oikeussuojakeino.
- 68 Vaikka Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa sellaisenaan ei velvoiteta jäsenvaltioita antamaan oikeutta osallistua asianosaisena pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen hallinnolliseen lupamenettelyyn, toisin on silloin, jos sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan tämän aseman saaminen on edellytys, joka on välttämättä täytettävä, jotta voidaan nostaa kanne tämän menettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä.
- 69 Jos kansallisessa oikeudessa vahvistetaan tällainen yhteys hallinnollisen menettelyn asianosaisaseman ja oikeussuojakeinoa koskevan oikeuden välillä, mainittua asemaa ei voida evätä riistämättä oikeussuojakeinon tehokasta oikeusvaikutusta ja jopa sen sisältöä, mikä olisi ristiriidassa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen kanssa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa.
- 70 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ilmoittamista tiedoista ilmenee, että Itävallan oikeudessa vahvistetaan tällainen yhteys.
- 71 Tässä yhteydessä on myös otettava huomioon direktiivin 2000/60 14 artikla, jonka otsikko on ”Kansalaisille tiedottaminen ja kansalaisten kuuleminen” ja jonka 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että jäsenvaltioiden ”on kannustettava kaikkia asianomaisia osapuolia osallistumaan tämän direktiivin täytäntöönpanoon, erityisesti vesipiirin hoitosuunnitelmien laatimisen, tarkistamisen ja ajantasaistamisen osalta”.
- 72 Sellaista hanketta koskevaa lupamenettelyä, joka voi aiheuttaa vesimuodostuminen tilan huononemisen, on pidettävä kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna ”täytäntöönpanona” (ks. vastaavasti tuomio 1.7.2015, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, C-461/13, EU:C:2015:433, 32 kohta).
- 73 Lisäksi direktiivin 2000/60 14 artiklan 1 kohdassa olevasta sanasta ”erityisesti” ilmenee, että kaikkien asianomaisten osapuolten osallistuminen ei rajoitu vesipiirin hoitosuunnitelmien laatimiseen, tarkistamiseen ja ajantasaistamiseen.

- 74 Sitä vastoin kyseisen 14 artiklan 1 kohdassa oleva sana ”kannustettava” on luonteeltaan pikemminkin ohjelmallinen muotoilu, joten tämän säännöksen sitovuus on rajoitettua. Tämän vahvistaa myös se, että vaikka tämän saman 14 artiklan muut säännökset puolestaan sisältävät todellisia velvoitteita, ne koskevat erityisesti menettelyä, joka liittyy vesipiirin hoitosuunnitelmien laatimiseen, tarkistamiseen ja ajantasaistamiseen.
- 75 Siitä huolimatta direktiiviä 2000/60 sovellettaessa jäsenvaltion on noudatettava kyseisen direktiivin 14 artiklan 1 kohdan sisältöä, jonka mukaan on kannustettava kaikkien asianomaisten osapuolien aktiivista osallistumista mainitun direktiivin täytäntöönpanoon.
- 76 Kuten jo on todettu tämän tuomion 49–51 kohdassa, unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta näyttää ilmenevän, että asiassa sovellettavan kansallisen menettelysäännösten perusteella Protectin kaltainen ympäristönsuojelujärjestö ei lähtökohtaisesti voi saada asianosaisasemaa vesilainsäädännön mukaisesti käydyssä hallinnollisessa menettelyssä, vaikka se täyttääkin Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 5 kappaleen vaatimukset, jotta sen voidaan katsovan kuuluvan ”yleisöön, jota asia koskee”.
- 77 Vaikka onkin selvää, että Protect on voinut tietyssä määrin osallistua lupamenettelyyn WRG:n 102 §:n 2 momentissa tarkoitettuna ”asiassa osallisena”, minkä perusteella se on voinut erityisesti esittää väitteitä osoittaakseen, että pääasiassa kyseessä oleva hanke voi vaikuttaa direktiivin 92/43 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla suojellun alueen koskemattomuuteen, tämä asema ei vastaa asianosaisen asemaa menettelyssä.
- 78 Tältä osin unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että jos Protectille olisi myönnetty asianosaisasema, se olisi sen perusteella voinut osallistua aktiivisesti päätösmenettelyyn kehittelemällä enemmän ja merkityksellisemmällä tavalla argumenttejaan, jotka koskevat aiotun hankkeen vaaroja ympäristölle, erityisesti tästä hankkeesta vesien tilalle aiheutuvia vaikutuksia koskevia vaaroja, ja esittämällä nämä argumentit väitteinä, jotka toimivaltaisten viranomaisten olisi pitänyt ottaa huomioon ennen luvan myöntämistä mainitulle hankkeelle ja ennen sen toteuttamista.
- 79 Tällainen Protectin aktiivinen osallistuminen asiassa sovellettavassa kansallisessa oikeudessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti perustettuna ja toimivana ympäristönsuojelujärjestönä oli sitäkin tärkeämpää, koska vain tällaiset järjestöt tavoittelevat yleistä etua eivätkä yksityisten henkilökohtaisten intressien suojelua.
- 80 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista kyseessä olevia menettelyllisiä säännöksiä, erityisesti AVG:n 8 §:n yleistä säännöstä, tavalla, joka on yhdenmukainen direktiivin 2000/60 14 artiklan 1 kohdan kanssa, mahdollistaakseen sen, että Protectin kaltainen ympäristönsuojelujärjestö voi osallistua asianosaisena pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen hallinnolliseen lupamenettelyyn, jolla on tarkoitus panna kyseinen direktiivi täytäntöön (ks. analogisesti tuomio 8.3.2011, Lesooschranárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, 52 kohta).
- 81 Edellä todetun perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen ja perusoikeuskirjan 47 artiklan sekä direktiivin 2000/60 14 artiklan 1 kohdan sääntöjä on yhdessä tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle menettelysäännöstölle, jossa pääasian kaltaisessa tilanteessa suljetaan ympäristönsuojelujärjestöiltä pois oikeus osallistua asianosaisena lupamenettelyyn, jolla on tarkoitus panna täytäntöön direktiivi 2000/60 ja jossa rajoitetaan tällaisen menettelyn päätteeksi tehtyjen päätösten riitauttamiseksi kanneoikeus vain henkilöihin, joilla on tämä asema.

Kolmas kysymys

- 82 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 ja 4 kappaletta tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että pääasian kaltaisessa tilanteessa ympäristönsuojelujärjestöön sovelletaan kansallisen menettelysäännösten mukaista preklusiosääntöä, jonka nojalla henkilö menettää asianosaisasemansa menettelyssä eikä siten voi nostaa kannetta tämän menettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä, jos se ei ole esittänyt väitteitään määräajassa jo hallinnollisessa menettelyssä, viimeistään tämän menettelyn suullisessa vaiheessa.
- 83 Aluksi on muistutettava, kuten jo tämän tuomion 49–51 ja 76 kohdassa on todettu, että ennakkoratkaisupyyntöstä näyttää ilmenevän, että asiassa sovellettavan kansallisen menettelysäännösten nojalla Protectin kaltainen ympäristönsuojelujärjestö ei voi lähtökohtaisesti saada asianosaisasemaa osallistuakseen sellaista hanketta koskevaan hallinnolliseen lupamenettelyyn, joka voi olla ristiriidassa direktiivin 2000/60 4 artiklassa asetetun vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemisen velvollisuuden kanssa.
- 84 Koska näyttää ensi näkemältä olevan pois suljettua, että nyt käsiteltävässä asiassa Protect olisi todella voinut saada asianosaisaseman mainitussa hallinnollisessa lupamenettelyssä, ei ilmene selvästi, miten se olisi voinut menettää tämän aseman AVG:n 42 §:n nojalla, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ottaa lähtökohdaksi kolmannen kysymyksensä puitteissa, ja näin sitäkin suuremmalla syyllä, koska WRG:n 102 §:n 2 momentissa säädetään, että vain henkilöllä, jolla on asianosaisasema menettelyssä, on oikeus esittää väitteitä tällaisessa hallinnollisessa menettelyssä.
- 85 Kolmanteen kysymykseen on kuitenkin vastattava siltä osin kuin ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee nimenomaisesti, että nyt käsiteltävässä asiassa alioikeus on hylännyt Protectin kanteen juuri siitä syystä, että se on menettänyt asianosaisasemansa oikeudenkäynnissä AVG:n 42 §:ssä säädetyn preklusiosäännön mukaisesti, mistä johtuu, että tämä kysymys ei ole unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla ilmeisen hypoteettinen (ks. mm. tuomio 12.10.2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, 30 ja 31 kohta).
- 86 Kolmannen kysymyksen asiakysymyksestä on todettava, että Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa määrätään nimenomaisesti, että tässä määräyksessä tarkoitettujen oikeussuojakeinojen osalta voidaan säätää ”vaatimuksista”, mistä johtuu, että lähtökohtaisesti jäsenvaltiot voivat niille tältä osin jätetyn harkintavallan rajoissa vahvistaa menettelysäännöt, jotka koskevat edellytyksiä, joiden on täyttyttävä tällaisten oikeussuojakeinojen käyttämiseksi.
- 87 Tässä yhteydessä on kuitenkin muistutettava, että kun jäsenvaltiot määrittelevät direktiivillä 2000/60 myönnettyjen oikeuksien säilyttämisen varmistamiseksi tarkoitettuja oikeussuojakeinoja koskevat menettelysäännöt, niiden on taattava se, että kunnioitetaan tehokkaita oikeussuojakeinoja ja puolueetonta tuomioistuinta koskevaa oikeutta, joka vahvistetaan perusoikeuskirjan 47 artiklassa, jossa toistetaan tehokasta tuomioistuimen antamaa oikeussuojaa koskeva periaate (ks. vastaavasti mm. tuomio 27.9.2017, Puškár, C-73/16, EU:C:2017:725, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 88 Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappale ei lähtökohtaisesti ole esteenä AVG:n 42 §:ssä säädetyn kaltaiselle preklusiosäännölle, jossa asetetaan velvollisuus käyttää tosiasiallisesti hallinnollisen menettelyn vaiheesta lähtien oikeutta, jonka menettelyn asianosaisasema antaa, esittää väitteitä, jotka koskevat ympäristöoikeuden merkityksellisten sääntöjen noudattamista, koska tällaisen säännön avulla voi olla mahdollista yksilöidä nopeammin riidanalaiset kohdat ja tarpeen vaatiessa ratkaista ne hallinnollisen menettelyn aikana siten, että asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi ei enää ole tarpeen.

- 89 Siten tällainen preklusiosääntö voi edesauttaa Århusin yleissopimuksen 18 perustelukappaleessa ilmaistua sen 9 artiklan 3 kappaleen tavoitetta tehokkaiden oikeudellisten menettelyjen luomisesta, mikä vastaa myös mainitun yleissopimuksen 9 artiklan 4 kappaleen ajatusta siitä, että muun muassa 9 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettujen menettelyiden tulee olla ”riittäviä ja tehokkaita” oikeussuojakeinoja ja että ne ovat ”oikeudenmukaisia”.
- 90 Näin ollen mainittu preklusiosääntö voi huolimatta siitä, että se muodostaa ennakoedellytyksenä asian saattamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi rajoituksen perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettulle oikeudelle tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, olla perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisesti perusteltu siltä osin kuin siitä on säädetty lailla, se kunnioittaa kyseisen oikeuden keskeistä sisältöä, se on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tarpeellinen ja se vastaa tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia (ks. analogisesti tuomio 27.9.2017, Puškár, C-73/16, EU:C:2017:725, 61–71 kohta).
- 91 Jotta suhteellisuusperiaatetta noudatettaisiin, Itävallan lainsäädännössä käytettävissä olevien hallinnollisten oikeussuojakeinojen käyttämistä koskevat konkreettiset menettelysäännöt eivät saa vaikuttaa suhteettomasti perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettuun oikeuteen tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin (ks. analogisesti tuomio 27.9.2017, Puškár, C-73/16, EU:C:2017:725, 72 kohta).
- 92 Tältä osin tulee esiin kysymys siitä, voiko pääasian kaltaisessa tilanteessa se, että Protectin kaltaiselle ympäristönsuojelujärjestölle on asetettu kyseessä oleva preklusiosääntö, rajoittaa liiallisesti oikeutta oikeussuojakeinoihin, joka on tarkoitus taata Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleella, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, direktiivin 2000/60 4 artiklassa annettujen oikeuksien suojelemiseksi.
- 93 Vaikka loppujen lopuksi on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä vastata tähän kysymykseen kaikkien merkityksellisten tosiseikkojen ja asiassa sovellettavan kansallisen oikeuden arvioinnin perusteella, näyttää unionin tuomioistuimelle toimitetun asiakirja-aineiston seikat huomioon ottaen ja edellyttäen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkistuksista muuta ilmene, siltä, että tähän kysymykseen on vastattava myöntävästi.
- 94 Tältä osin Protectia ei juuri voida moittia siitä, ettei se ollut estänyt AVG:n 42 §:ssä säädetyn preklusiosäännön soveltamista käyttämällä hallinnollisen menettelyn aikana asianosaisaseman antamaa oikeutta esittää väitteitä sen vesilainsäädännön rikkomisesta, jolla on tarkoitus saattaa direktiivi 2000/60 osaksi kansallista oikeutta.
- 95 Tämä järjestö onkin pyytänyt toimivaltaisia viranomaisia tunnustamaan sen asianosaisaseman menettelyssä, mutta tämä on evätty siitä olennaisesta syystä, että WRG:n 102 §:n 1 momentti ei sisällä tätä koskevaa oikeudellista perustetta. Näin ollen kyseisen järjestön on täytynyt osallistua hallinnolliseen menettelyyn WRG:n 102 §:n 2 momentissa tarkoitettuna ”asiassa osallisena”, mikä WRG:n 102 §:n 3 momentin mukaan ei anna sille oikeutta esittää väitteitä, jotka viranomaisten olisi otettava huomioon ennen lupahakemusta koskevan päätöksen tekemistä.
- 96 Näin ollen asiaan sovellettavan kansallisen menettelysäännösten perusteella on niin, että moite siitä, ettei väitteitä ole esitetty ajoissa AVG:n 42 §:ssä säädetyn preklusiosäännön soveltamisen välttämiseksi, vastaa sitä, että vaadittaisiin, että nämä järjestöt noudattavat velvollisuutta, jota ne eivät lähtökohtaisesti voi noudattaa. Mahdottomuus ei kuitenkaan voi olla velvollisuus.
- 97 Lisäksi on niin, että vaikka AVG:n 42 §:ssä säädetty velvollisuus olisi – kuten Itävallan hallitus väittää – luonteeltaan pikemminkin muodollisuus siten, että preklusiosäännön soveltamisen välttämiseksi riittäisi, että väitteet on esitetty toteamalla yleisesti, että kyseessä olevan hankkeen hyväksyminen olisi ristiriidassa WRG:n säännöksen kanssa, koska väitteiden perusteluja voidaan täydentää myöhemmässä

vaiheessa, pääasiassa ympäristönsuojelujärjestöt voivat kohtuudella päätellä sovellettavista menettelysäännöistä, että niiden on ensin saatava asianosaisasema menettelyssä voidakseen tämän jälkeen käyttää oikeuttaan väitteiden esittämiseen; tämä asema antaa tämän oikeuden.

- 98 Edellyttäen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkistuksista muuta ilmene, se, että Protectiin sovellettiin asiassa sovellettavassa kansallisessa menettelysäännöstössä luodussa vähintäänkin tulkinnanvaraisessa tilanteessa AVG:n 42 §:ssä säädettyä preklusiosääntöä, joka johti siihen, että se menetti sekä asianosaisasemansa kyseessä olevassa hallinnollisessa lupamenettelyssä että oikeutensa kanteen nostamiseen tämän menettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä, rajoittaa liiallisesti oikeutta oikeussuojakeinoihin tuomioistuimessa; kyseinen oikeus on tarkoitus taata Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, direktiivin 2000/60 4 artiklassa annettujen oikeuksien suojelemiseksi.
- 99 Tältä osin tämän säännön käyttäminen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa rajoittaa perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettua oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, mikä ei ole perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisesti perusteltua.
- 100 Siten edellyttäen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkistuksista merkityksellisten tosiseikkojen ja asiassa sovellettavien kansallisen oikeuden sääntöjen osalta muuta ilmene, sillä on velvollisuus tämän tuomion 55 ja 56 kohdassa esiin tuotujen periaatteiden mukaisesti jättää soveltamatta sen käsiteltävänä olevassa oikeusriidassa preklusiosääntöä, josta sovellettavassa kansallisessa menettelysäännöstössä säädetään.
- 101 Edellä todetun perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että edellyttäen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkistuksista merkityksellisten tosiseikkojen ja asiassa sovellettavien kansallisen oikeuden sääntöjen osalta muuta ilmene, Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 ja 4 kappaletta, luettuina yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että se on pääasian kaltaisessa tilanteessa esteenä sille, että ympäristönsuojelujärjestöön sovelletaan kansallisen menettelysäännösten preklusiosääntöä, jonka nojalla henkilö menettää asianosaisasemansa menettelyssä eikä voi siis nostaa kannetta tämän menettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä, jos hän ei ole esittänyt väitteitään määräajassa jo hallinnollisessa menettelyssä, viimeistään tämän menettelyn suullisessa vaiheessa.

Oikeudenkäyntikulut

- 102 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan, Århusissa 25.6.1998 tehdyn yleissopimuksen, joka on hyväksytty Euroopan yhteisöjen puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY, 9 artiklan 3 kappaletta, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että kansallisessa oikeudessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti perustetun ja toimivan ympäristönsuojelujärjestön on voitava riitauttaa tuomioistuimessa sellaista hanketta koskeva lupapäätös, joka voi olla ristiriidassa vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä

koskevan velvollisuuden kanssa, sellaisena kuin siitä säädetään yhteisön vesipolitiikan puitteista 23.10.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY 4 artiklassa.

- 2) Århusin yleissopimuksen, joka on hyväksytty päätöksellä 2005/370, 9 artiklan 3 kappaleen ja perusoikeuskirjan 47 artiklan sekä direktiivin 2000/60 14 artiklan 1 kohdan sääntöjä on yhdessä tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle menettelysäännöstölle, jossa pääasian kaltaisessa tilanteessa suljetaan ympäristönsuojelujärjestöiltä pois oikeus osallistua asianosaisena lupamenettelyyn, jolla on tarkoitus panna täytäntöön direktiivi 2000/60 ja jossa rajoitetaan tällaisen menettelyn päätteeksi tehtyjen päätösten riitauttamiseksi kanneoikeus vain henkilöihin, joilla on tämä asema.
- 3) Edellyttäen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkistuksista merkityksellisten tosiseikkojen ja asiassa sovellettavien kansallisen oikeuden sääntöjen osalta muuta ilmene, mainitun yleissopimuksen, joka on hyväksytty päätöksellä 2005/370, 9 artiklan 3 ja 4 kappaletta, luettuina yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että se on pääasian kaltaisessa tilanteessa esteenä sille, että ympäristönsuojelujärjestöön sovelletaan kansallisen menettelysäännösten preklusiosäännöstä, jonka nojalla henkilö menettää asianosaisasemansa menettelyssä eikä voi siis nostaa kannetta tämän menettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä, jos hän ei ole esittänyt väitteitään määräajassa jo hallinnollisessa menettelyssä, viimeistään tämän menettelyn suullisessa vaiheessa.

Allekirjoitukset